

Sygn. akt *I ACa 166/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bogdan Wysocki

Sędziowie: SSA Jerzy Geisler /spr./

SSA Karol Ratajczak

Protokolant: insp. ds. biurowości Katarzyna Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2015 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. H. i T. H.**

przeciwko **Spółem (...) Spółdzielni (...) w P.**

o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu – XIV Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. akt XIV C 780/13

1. **apelację oddala;**

2. **zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej;**

3. **nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) na rzecz r.pr . S. K. prowadzącego Kancelarię (...), (...)-(...) P., ul. (...) kwotę 6.642 zł brut to tytułem wynagrodzenia za udzielenie powodom pomocy prawnej z urzędu w instancji odwoławczej.**

K. Ratajczak B. Wysocki J. Geisler

IACa 166/15

UZASADNIENIE

Powodowie M. H. i T. H., w pozwie złożonym 21.05.2013 r., przeciwko Spółem (...) Spółdzielni (...) w P., wnieśli o zwolnienie od egzekucji nieruchomości położonej w (...) przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Wągrowcu prowadzi księgę wieczystą nr (...). W uzasadnieniu wskazali, że pozwana prowadzi egzekucję z wymienionej nieruchomości, a oni jako osoby, które na jej zakup przeznaczyły środki pochodzące ze sprzedaży mieszkania, swoje oszczędności i kredyty, które spłacają do dziś, nie zgadzają się na to. Posiadają umowę z 20.03.2005 r., w której zastrzeżono, że jej druga strona nie ma prawa do pełnego dysponowania nieruchomością. Umowa ta jest skuteczna względem pozwanej, bo wiedziała

o niej. Pozwana miała też świadomość istnienia umowy rozszerzającej wspólność, więc egzekucja z nieruchomości jest niedopuszczalna. W związku z tym mają oni prawo domagania się zwolnienia z egzekucji składnika majątku osobistego dłużnika, który na mocy umowy został włączony do majątku wspólnego.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i obciążenia powodów kosztami procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 30.04.2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu - XIV Wydział Cywilny z siedzibą w P. oddalił powództwo w całości i orzekł o kosztach procesu. - k. 267 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku Sąd przedstawił w uzasadnieniu na piśmie na kartach 282- 284.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na wniosek pozwanej Społem (...) Spółdzielni (...) w P. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wągrowcu Ł. P. wszczął i prowadzi przeciwko B. H., córce powodów, postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 1262/12. W jego ramach prowadzi egzekucję z nieruchomości położonej w (...), ul. (...), opow. 0.08.37 ha, oznaczonej geodezyjnie jako działka (...), zapisanej w księdze wieczystej (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wągrowcu.

Przedmiotowa nieruchomość jest wyłączną własnością dłużniczki B. H. na podstawie umowy sprzedaży z 29.12.2005 r. Zawiadomienie o jej zajęciu zostało doręczone dłużniczce w trybie podwójnego awiza w dniu 9.10.2012 r., natomiast 26.10.2012 r. zostało ujawnione w księdze wieczystej nieruchomości. Na wniosek wierzyciela Komornik wyznaczył opis i oszacowanie nieruchomości na 5.04.2013 r. Tego dnia, w obecności dłużniczki i powodów - w ramach czynności opisu i oszacowania - Komornik i powołany przez niego biegły przeprowadzili oględziny nieruchomości. W ich trakcie powodowie dowiedzieli się o zajęciu nieruchomości i prowadzeniu z niej egzekucji.

Powodowie spisali ze swoją córką B. H. umowę, którą opatryli datą 20.03.2005 r., na mocy której zobowiązali się pokryć wkład budowlany należny od lokalu, do którego przysługiwało im spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu i przekazać B. H. prawo do tego lokalu, natomiast B. H. zobowiązała się sprzedać to prawo, a uzyskaną kwotę przeznaczyć na zakup działki gruntu zabudowanej domem jednorodzinny. W umowie zastrzeżono, że B. H. uzyska prawo do pełnego dysponowania nabytą w wykonaniu umowy nieruchomością dopiero po śmierci powodów. Jednocześnie B. H. potwierdziła, że otrzymała od nich pomoc finansową.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powodowie wnieśli powództwo przeciwegzekucyjne o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji. Powództwa tego rodzaju reguluje art. 841 kpc, który w § 1 stwierdza, że osoba trzecia może żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. Natomiast w § 3 tego artykułu stanowi, że powództwo można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany

Powodowie dowiedzieli się o naruszeniu swego prawa najpóźniej 5.04.2013 r., kiedy to w ich obecności komornik i biegły, w ramach egzekucji z nieruchomości, wykonywali na niej czynności związane z opisem i oszacowaniem. W związku z tym miesięczny termin do wytoczenia powództwa o zwolnienie nieruchomości z egzekucji upłynął im 5.05.2013 r. Tymczasem pozew w niniejszej sprawie powodowie nadali w placówce pocztowej 21.05.2013 r., a więc po upływie terminu, czyli w sytuacji, w której ich roszczenie już wygasło. Już tylko z tego powodu powództwo podlegało oddaleniu.

W tej sytuacji, na marginesie tylko należało zauważyć, że powodom nie przysługuje żadne prawo, które mogłoby uzasadniać uwzględnienie ich powództwa. W tym zakresie w pozwie powołali się jedynie na umowę z 20.03.2005 r. i tylko ona mogła być rozpatrywana jako podstawa ich roszczenia (art. 843 § 3 kpc). Zauważyć należy, że jej treść wskazuje na to, iż została ona sporządzona tylko po to, żeby uzasadnić roszczenie powodów, czyli wyłącznie na użytek procesu, a więc po skierowaniu egzekucji do przedmiotowej nieruchomości. Pomijając jednak związane z treścią

umowy oczywiste i daleko idące wątpliwości co do tego, czy umowa nie jest pozorna, a jeśli nie, czy jej zawarcie nastąpiło w dacie w niej podanej, wskazać trzeba, że nie wynika z niej dla powodów prawo, które uzasadniałoby zwolnienie nieruchomości od egzekucji.

Umowa z 20.03.2005 r. kreuje na korzyść powodów zakaz zbywania nieruchomości. Jest to jednak jedynie prawo obligacyjne, które jest skuteczne tylko względem dłużniczki B. H., natomiast nie odnosi ono skutku względem wierzyciela egzekwującego - pozwanej. Ani z jego istoty, ani z żadnego przepisu prawa nie wynika bowiem jego rozszerzona (obejmująca inne osoby niż druga strona umowy) skuteczność. Zauważyć przy tym należy także i to, że gdyby prawo to uzyskało rozszerzoną skuteczność przez ujawnienie w księdze wieczystej, to i tak nie dawałoby oparcia dla roszczenia powodów. Byłoby bowiem chronione w egzekucji z nieruchomości przez regulacje art. 922 i 1000 § 1 kpc i nie dawałoby podstawy do uwzględnienia powództwa o zwolnienie nieruchomości z egzekucji (por. wyrok SA w Lublinie z 9.12.1998 r., IACa 352/98).

Wyrok z dnia 30.04.2014 r. zaskarżyli w całości apelacją powodowie. Rozstrzygnięciu zarzucili naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie dowodów i błędne ustalenie stanu faktycznego, a także pominięcie w orzekaniu o kosztach trudnej sytuacji materialnej i finansowej powodów. Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości wraz ze stosownym rozstrzygnięciem o kosztach procesu. - k. 310-315, 385

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych. - k. 396-397.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powodów nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny uznaje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy za prawidłowe i przyjmuje je za własne, W pełni podziela też przedstawione wywody prawne, które doprowadziły do oddalenia żądania powodów.

Zgodnie z art. 227 kpc, przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

W niniejszym przypadku, w związku z treścią art. 841 § 3 kpc, kluczową okolicznością było to, kiedy powodowie dowiedzieli się o zajęciu przedmiotowej nieruchomości. Sąd prawidłowo przyjął, że najpóźniej powodowie posiadli tę wiedzę w dniu 5.04.2013 r., kiedy to komornik i biegły w obecności powodów dokonali oględzin nieruchomości w związku ze sporządzaniem jej opisu i oszacowaniem. Złożenie pozwu dopiero w dniu 21.05.2013 r. sprawiło, że pozew został wniesiony po upływie miesięcznego terminu przewidzianego w art. 841 § 3 kpc, a tym samym roszczenie powodów wygasło. Ta okoliczność stanowiła podstawę oddalenia powództwa. Stanowisko Sądu Okręgowego okazało się trafne.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że Sąd Apelacyjny podziela także stanowisko Sądu I instancji co do tego, że postanowienia umowy z 20.03.2005 r. łączącej powodów i ich córkę B. H. nie mogłyby być podstawą uwzględnienia powództwa co do meritum. Jej postanowienia nie mają żadnego wpływu na prowadzenie egzekucji z nieruchomości, której ujawnionym właścicielem jest dłużniczka B. H..

Zdecydowana większość wywodów apelacyjnych nie odnosi się do przedmiotu niniejszego postępowania, a zatem nie ma potrzeby szczegółowego odniesienia się do tych kwestii. Odnosi się to zwłaszcza do dalszych kwestii związanych z umową z dnia 20.03.2005 r., w tym co do tego, czy powodowie w dniu 5.04.2014 r. przedstawili ten dokument komornikowi. Są to okoliczności dla sprawy obojętne, a to z tego względu, że z umowy tej nie wynikają dla powodów żadne uprawnienia, które mogłyby być skutecznie podniesione w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym obejmującym egzekucję z nieruchomości, której ujawnionym właścicielem w księdze wieczystej jest córka powodów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu w pełni odpowiada prawu. Przepis art. 102 kpc jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi. Sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla własnego utrzymania nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 kpc - od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego powodowie oprócz złej sytuacji materialnej nie wykazali zaistnienia dalszych przesłanek, które upoważniałyby do zastosowania dobrodziejstwa z art. 102 kpc. Relacje prawne między córką powodów i pozwaną nie mogły mieć znaczenia przy rozstrzyganiu sporu między powodami a pozwaną. Ponadto strona przed wytoczeniem powództwa powinna wszechstronnie rozważyć, czy przysługuje jej dochodzone roszczenie, tymczasem roszczenie powodów okazało się merytorycznie oczywiście bezzasadne, nawet gdyby pozew został wniesiony w terminie. Powodowie nie wykazali w żaden sposób, że przysługują im jakiegokolwiek prawa do zajętej nieruchomości.

Mając powyższe na uwadze, apelację powodów jako niezasadną należało oddalić. - art. 385 kpc

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98, 99 i 108 § 1 kpc. Skoro nie było podstaw do zastosowania art. 102 kpc przy orzekaniu przez Sąd I instancji, tym bardziej nie było podstaw do zastosowania tego przepisu przy orzekaniu o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym. Przekonanie strony o zasadności zajmowanego stanowiska, które może ewentualnie przemawiać za nieobciążaniem jej kosztami przegranego procesu przed sądem I instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym. Strona przegrywająca proces przed sądem I instancji, decydując się na wniesienie apelacji, musi liczyć się z możliwością jej oddalenia i związanym z tym obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi kosztów poniesionych w postępowaniu apelacyjnym.

Z mocy § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zasądzono na rzecz pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Na rzecz pełnomocnika reprezentującego powodów z urzędu, z mocy §15,12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, przyznano kwotę 6.642 zł brutto, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego powodów w instancji odwoławczej.

SSA K. Ratajczak SSA B. Wysocki SSA J. Geisler

--	--	--